

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.
Ефективна економіка. 2026. № 5.
ISSN 2307-2105

Copyright © The Author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2026.5.62>

УДК 334

I. Ю. Шевченко,

д. е. н., професор, професор кафедри економіки та менеджменту,

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0758-9244>

КОНТЕНТ-АНАЛІЗ ГРАНТОВИХ МОЖЛИВОСТЕЙ ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМЦІВ

I. Shevchenko,

Doctor of Economic Sciences, Professor,

Professor of the Department of Economics and Management,

V. N. Karazin Kharkiv National University

CONTENT-ANALYSIS OF GRANT OPPORTUNITIES FOR UKRAINIAN ENTREPRENEURS

У цій статті представлено результати контент-аналізу актуальних грантових можливостей для українських підприємців. Прикладною базою дослідження виступила грантова вебплатформа GrantMarket, на підставі даних якої було проаналізовано кількісні параметри актуальних грантових пропозицій для українських підприємців у розрізі розмірів, типів, сфер і

галузей бізнесів. Приділено увагу грантовим можливостям для окремих соціальних груп з-поміж українських підприємців (ветеранів, ВПО, жінок, молоді), а також бізнесів із числа експортоорієнтованих, енергоефективних, релокованих і соціальних. Здійснено рейтингування регіонів України за кількістю грантових пропозицій для українських підприємців. Виділено найбільших грантодавців українського бізнесу серед органів виконавчої влади Європейського Союзу й України, банківських установ, міжнародних організацій, міжнародних і національних фондів розвитку підприємництва.

This article presents the results of a content-analysis of grant opportunities for Ukrainian entrepreneurs. The applied basis of the study was the data of the grant web platform “GrantMarket”, based on which the quantitative parameters of current grant proposals for Ukrainian entrepreneurs were analyzed in terms of sizes, types, areas and industries of businesses. It was found that: the vast majority of current grant proposals are focused on the development of micro, small and medium-sized businesses in Ukraine; the vast majority of grants are aimed at the development of the production of goods and the provision of services, and a smaller number of grants are aimed at the development of trade in Ukraine; grant proposals, as a rule, are aimed at supporting businesses in various sectors of the national economy of Ukraine, but a certain priority is given to “IT and Telecommunications”, “Agriculture and Food Industry”, “Creative Industries”. Attention is paid to grant opportunities for certain social groups among Ukrainian entrepreneurs (veterans, IDPs, women, youth), as well as for export-oriented, energy-efficient, relocated and social businesses. A ranking of the regions of Ukraine by the number of grant proposals for Ukrainian entrepreneurs was carried out, based on which a conclusion was made about the absence of significant regional differentiation of grant proposals for domestic businesses, however, a somewhat greater grant support for the restoration and development of businesses in front-line regions and regions of possible hostilities in Ukraine was emphasized. The largest grantors of Ukrainian business are identified among the executive authorities of the European Union and Ukraine, banking institutions, international organizations, international and national entrepreneurship

development funds, namely: European Commission, Ministry of Economy, Environment and Agriculture of Ukraine, European Union, Oschadbank, European Bank for Reconstruction and Development, Ministry of Digital Transformation of Ukraine, Mercy Corp, State Employment Service of Ukraine, Diya.Business, European Innovation Council, European Cybersecurity Competence Center, Ukrainian Startup Fund, Entrepreneurship Development Fund, European Institute of Innovation and Technology, International Organization for Migration, Ukrgasbank, Ukreximbank.

Ключові слова: *грант, грантодавець, донор, бізнес, підприємництво.*

Keywords: *grant, grantor, donor, business, entrepreneurship.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Повномасштабне вторгнення здійснило катастрофічний деструктивний вплив на суб'єкти підприємництва в Україні. Так, відповідно до даних Державної служби статистики України [1], у 2022 р. порівняно з 2021 р. загальна кількість підприємств в Україні зменшилася на 29,37% (з 370834 підприємств у 2021 р. до 261924 підприємств у 2022 р.), кількість великих підприємств зменшилася на 19,02% (з 610 підприємств у 2021 р. до 494 підприємств у 2022 р.), кількість середніх підприємств зменшилася на 15,54% (з 17502 підприємств у 2021 р. до 14783 підприємств у 2022 р.), кількість малих підприємств зменшилася на 30,07% (з 352722 підприємств у 2021 р. до 246647 підприємств у 2022 р.), у т.ч. мікропідприємств – на 32,31% (з 304650 підприємств у 2021 р. до 206213 підприємств у 2022 р.). У той же час, як свідчать дані розділу «Фопономіка» онлайн-сервісу моніторингу даних Опендатабот [2], кількість фізичних осіб-підприємців (ФОП) у 2022 р. навіть дещо зросла – з 1997030 ФОП у 2021 р. до 2012810 ФОП у 2022 р.

Вагомий внесок в підтримку суб'єктів підприємництва (першочергово – ФОП) в Україні в умовах воєнного стану здійснило запровадження урядової програми безповоротних грантів для створення та розвитку власного бізнесу «єРобота». Відповідно до інформації Міністерства

економіки, докiлля та сiльського господарства України, з липня 2022 р. по грудень 2024 р. через урядову програму «єРобота» держава iнвестувала в розвиток малого та середнього бiзнесу 11 млрд грн, з яких половина суми вже повернулася до державного бюджету у виглядi сплачених податкiв i зборiв. Так в межах урядового проєкту «єРобота» 20460 українських пiдприємцiв отримали грантове фiнансування за програмою «Власна справа» на загальну суму 4,9 млрд грн. Також за зазначеною урядовою iнiцiативою було схвалено 831 заявку на отримання грантiв на розвиток переробних пiдприємств на загальну суму 4,1 млрд грн, 247 заявок на отримання грантiв на садiвництво та розвиток тепличного господарства на загальну суму 1,2 млрд грн, 1119 заявок на отримання грантiв ветеранами та членами iх родин на загальну суму 522 млн грн [3]. Наведенi данi переконливо свiдчать про важливість грантової пiдтримки суб'єктiв пiдприємницької дiяльностi й актуалiзують аналіз грантових можливостей для українських пiдприємцiв.

Аналіз останнiх досліджень i публікацiй. Тематика грантової пiдтримки розвитку пiдприємництва користується популярністю як серед зарубiжних науковцiв, так i з-помiж українських вчених.

Науковцi S. Srhoj (Хорватiя), M. Lapinski (Австрiя), J. Walde (Австрiя) iз застосуванням iнструментарiю двосторонньої регресiї з фiксованими ефектами на пiдставi порiвняння ключових iндикаторiв ефективностi фiрм, якi отримували гранти, з аналогiчними показниками фiрм, якi не мали грантового фiнансування, довели наявнiсть позитивного ефекту вiд грантової пiдтримки бiзнесу. При чому чим меншим є суб'єкт пiдприємництва, тим вiдчутнiший позитивний ефект вiд грантового фiнансування [4].

Теза щодо максимiзацiї ефективностi грантiв саме на малих фiрмах i мiкропiдприємствах отримала пiдтвердження i за результатами прикладного дослідження португальських науковцiв Fernando Alexandre, Miguel Chaves, Miguel Portela: iз застосуванням iнструментарiю регресивного моделювання вчені довели не лише пiдвищення iндикаторiв ефективностi бiзнесiв внаслiдок первинного грантового фiнансування, а й iх подальше суттєве зростання при отриманнi «грантової бустерної iн'єкцiї» [5].

На підставі результатів оцінювання регресії між сумою доходів бізнесу-грантоотримувача та розміром грантового фінансування науковці з ПАР Timothy Olaniyi Aluko, Innocent Bayai дійшли висновку, що збільшення розміру гранту на 1% спричиняє зростання доходу бенефіціара приблизно теж на 1% [6].

Тоді як команда дослідників з Австралії у складі James Kavourakis, George Tanewski, Miethy Zaman довела факт переважно низького рівня ефективності тих бізнесів, які отримують одночасно декілька грантів, із поступовим формуванням у таких грантоотримувачів моделі «субсидійних підприємств» [7].

Вчені Balázs Muraközy (Великобританія), Álmos Telegdy (Угорщина) виявили позитивний вплив грантового фінансування на продажі та персонал, співвідношення капіталу до робочої сили та продуктивність праці МСП-грантоотримувачів, проте зазначили на тривожній тенденції незмінного рівня кваліфікації працівників бізнесів-реципієнтів при зростаючому розмірі їх заробітної плати за рахунок грантових коштів [8].

Для малих підприємств відсутність доступу до зовнішнього фінансування є перешкодою для інновацій (першочергово – продуктових і маркетингових інновацій), що було доведено колективом вчених з Ізраїлю у складі Ronen Harel, Dafna Schwartz, Dan Kaufmann [9].

Німецький дослідник Christoph E. Mueller окремо акцентує увагу на важливості грантової підтримки саме стартапів, що сприяє розвитку їх продуктів та бізнес-планування, покращує навички команди та підвищує ступінь мережевого розвитку бізнесу [10].

Науковці з Індонезії Eko Agus Prasetyo, Rivira Yuanab, Lely Trianti Anggarinis в цілому підтримуючи спільну думку щодо ефективності грантової підтримки стартапів (особливо тих, що засновані на технологіях), підіймають важливе питання життєздатності грантоотримувачів по завершенню фінансування: на підставі критеріального порівняння трьох бізнес-альтернатив у царині технічних стартапів (Інтернету речей; робототехніки; харчових технологій), дослідними констатують найвищу

ймовірність постгрантової життєздатності для стартапів у сфері Інтернету речей [11].

Представники наукової спільноти Іспанії Yolanda Fuertes-Callén, Beatriz Cuéllar-Fernández, Adriana Serrano-Magdalena виявили за результатами прикладного дослідження позитивний вплив фінансової безповоротної підтримки на масштабування та підвищення життєздатності стартапів, проте не на зростання прибутковості бізнесів [12].

Науковці з Об'єднаних Арабських Еміратів (ОАЕ) Amril Nazir, Dina Tbaishat на підставі вивчення 7481 технологічного стартапу на ранніх стадіях в ОАЕ у період 2000-2022 рр. дійшли висновку про наявність U-подібної залежності між обсягом залученого капіталу та ринковою оцінкою стартапу після внесення коштів: грантове фінансування сприяє зростанню ринкової вартості стартапу до певної межі, після чого справляє негативний ефект [13].

Питання грантової підтримки суб'єктів підприємництва активно досліджують в останні роки і українські науковці: зокрема приділяється увага не лише грантам для відновлення та розвитку мікро-, малих і середніх підприємств [14–19], а й грантам для розвитку інноваційного [20–21] та жіночого [22–23] підприємництва, бізнесу ветеранів і членів їх сімей [24].

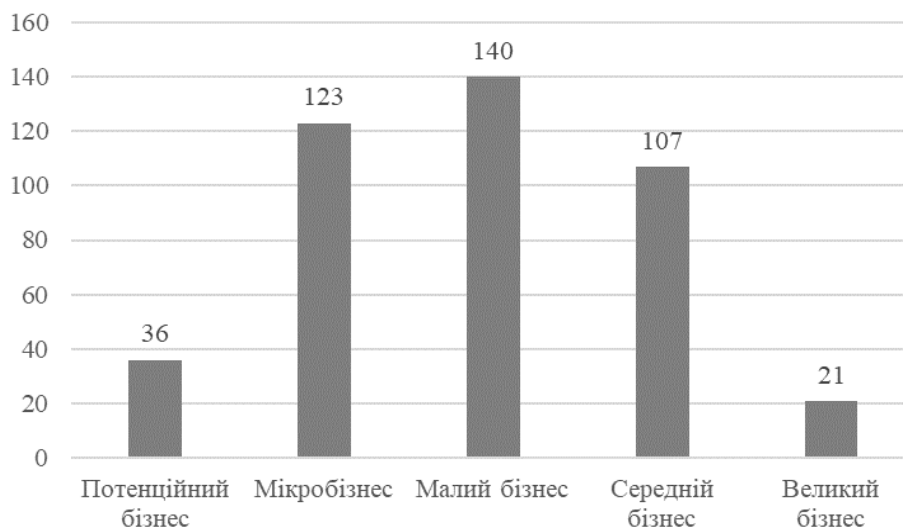
Огляд останніх публікацій засвідчив актуальність подальших розвідок у царині грантових можливостей для українських підприємців.

Формування цілей статті (постановка завдання). Метою статті є контент-аналіз грантових можливостей для українських підприємців.

У якості методологічної бази дослідження скористаємося методом аналізу та синтезу, порівняльним контент-аналізом, графічним методом.

Виклад основного матеріалу дослідження. У якості прикладної бази для проведення дослідження скористаємося вебплатформою GrantMarket, що функціонує для українських підприємців із метою надання найактуальнішої інформації щодо можливостей участі у грантових програмах. На момент дослідження вебплатформа GrantMarket містила інформацію про 152 актуальні грантові пропозиції для українських підприємців, переважна більшість з яких (122 грантові пропозиції або 80,26%) передбачали надання грантового фінансування.

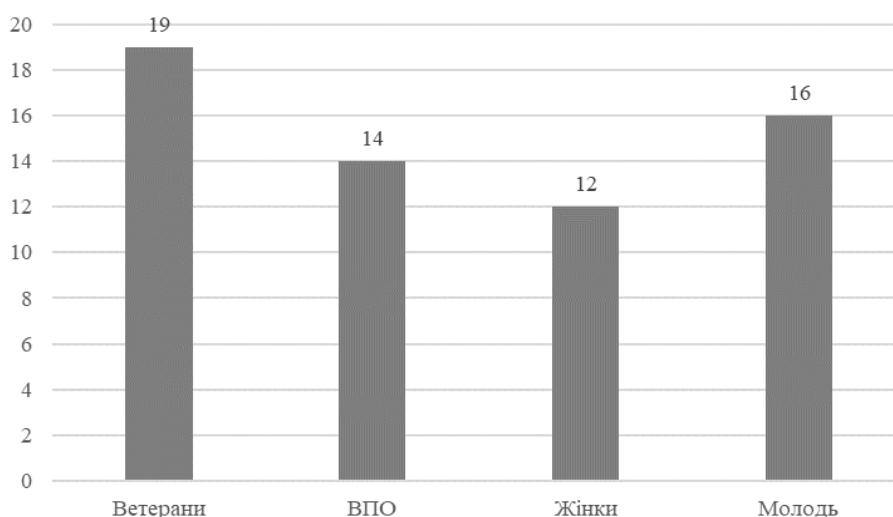
Переважає більшість актуальних грантових пропозицій орієнтовані на розвиток мікро-, малого та середнього бізнесу в Україні (рис. 1).

Рис. 1. Кількість грантових пропозицій для українських підприємців за розмірами бізнесів на вебплатформі GrantMarket на момент дослідження

Джерело: побудовано автором за даними [25].

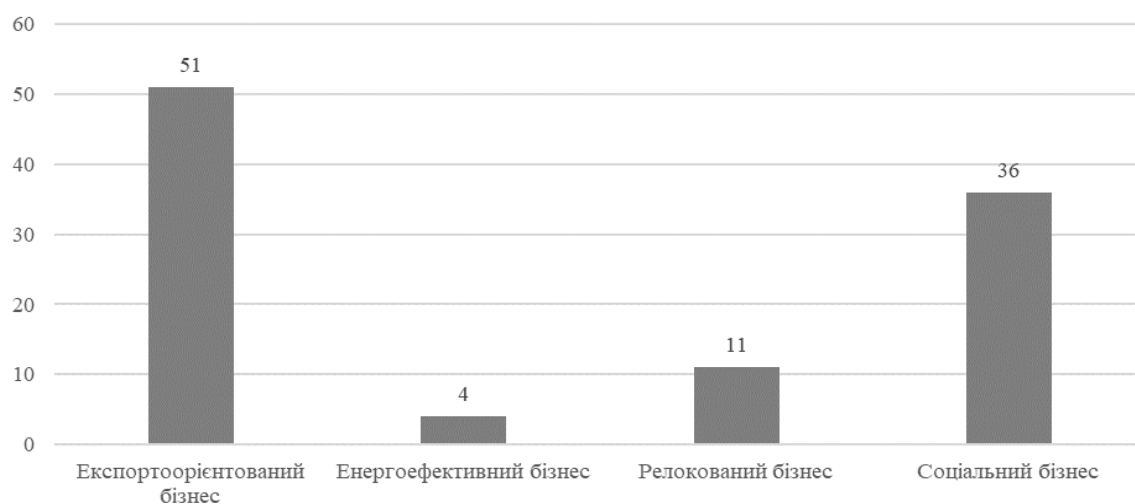
При цьому певні грантові пропозиції орієнтовані виключно на підтримку окремих соціальних груп із-поміж українських підприємців, як-от ветеранів, внутрішньо переміщених осіб (ВПО), жінок, молоді (рис. 2).

Рис. 2. Кількість грантових пропозицій для окремих соціальних груп із-поміж українських підприємців на вебплатформі GrantMarket на момент дослідження

Джерело: побудовано автором за даними [25].

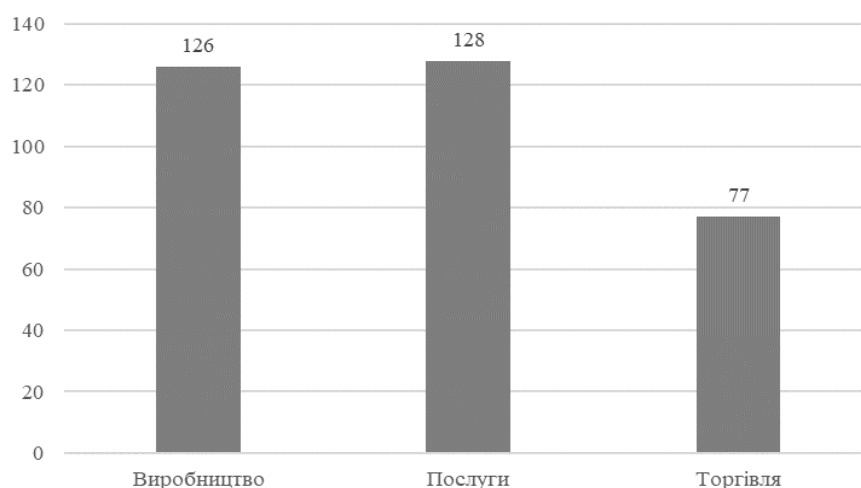
Також в деяких грантових пропозиціях робиться акцент на підтримці виключно окремих типів бізнесів: до прикладу, експортоорієнтованих, енергоефективних, релокованих або соціальних (рис. 3).

Рис. 3. Кількість грантових пропозицій для окремих типів бізнесів українських підприємців на вебплатформі GrantMarket на момент дослідження

Джерело: побудовано автором за даними [25].

Переважає більшість грантів має на меті розвиток виробництва товарів і надання послуг, менша ж спрямована на розвиток торгівлі в Україні (рис. 4).

Рис. 4. Кількість грантових пропозицій для окремих сфер бізнесів українських підприємців на вебплатформі GrantMarket на момент дослідження

Джерело: побудовано автором за даними [25].

Грантові пропозиції, як правило, спрямовані на підтримку бізнесів у різних галузях національної економіки України, проте певний пріоритет мають «ІТ і телекомунікації», «АПК і харчова промисловість», «Креативні індустрії» (табл. 1).

Таблиця 1. Кількість грантових пропозицій для окремих галузей бізнесів українських підприємців на вебплатформі GrantMarket на момент дослідження

Місце	Галузь бізнесу	Кількість грантових пропозицій
1	ІТ і телекомунікації	110
2	АПК і харчова промисловість	101
3	Креативні індустрії	94
4	Електротехніка	88
5	Медицина та фармацевтика	80
6	Важка промисловість	74
7	Будівництво та нерухомість	70
8	Навчання та консультування	69
9	Перевезення та логістика	68
10	Автомобільна індустрія	67
11	Легка та текстильна промисловість	66
12	Некомерційна діяльність	65
13	Медіа та реклама	64
14	Бізнес-консалтинг	63
	Туризм, розваги та спорт	63
15	Видавництво та поліграфія	62
16	Деревообробка та виробництво меблів	61
17	Фінансові та страхові послуги	60
18	Індустрія краси	59
19	HoReCa (індустрія гостинності)	58
	Торгівля	58

Джерело: складено автором за даними [25].

Грантові пропозиції для українських підприємців на вебплатформі GrantMarket на момент дослідження не мали вираженої міжрегіональної диференціації, хоча дещо більше грантових можливостей наразі надається для відновлення, підтримки та розвитку бізнесу в прифронтових регіонах і регіонах можливих бойових дій, як-от Сумській, Чернігівській, Запорізькій, Миколаївській, Херсонській, Харківській, Дніпропетровській, Донецькій і Одеській областях (табл. 2).

Таблиця 2. Кількість грантових пропозицій для українських підприємців за регіонами України на вебплатформі GrantMarket на момент дослідження

Місце	Регіон	Кількість грантових пропозицій
1	Сумська область	130
	Чернігівська область	130
2	Запорізька область	129
	Львівська область	129
	Миколаївська область	129
	Херсонська область	129
3	Київська область	128
	Харківська область	128
4	Дніпропетровська область	127
5	Донецька область	125
	Одеська область	125
6	Полтавська область	123
7	Кіровоградська область	122
8	Черкаська область	121
9	Івано-Франківська область	120
	Луганська область	120
	Хмельницька область	120
10	Вінницька область	119
	Волинська область	119
	Житомирська область	119
	Закарпатська область	119
	Рівненська область	119
	Тернопільська область	119
	Чернівецька область	119

Джерело: складено автором за даними [25].

Найбільше грантових можливостей для українських підприємців на момент дослідження пропонували Європейська Комісія, Міністерство економіки, докільля та сільського господарства України, Європейський Союз, Ощадбанк, Європейський банк реконструкції та розвитку, Міністерство цифрової трансформації України, Міжнародна гуманітарна організація Mercy Corp, Державна служба зайнятості України, Дія.Бізнес, Європейська рада з інновацій, Європейський центр компетенцій з кібербезпеки, Український фонд стартапів, Фонд розвитку підприємництва, Європейський інститут інновацій і технологій, Міжнародна організація з міграції, Укргазбанк, Укрексімбанк (табл. 3).

Таблиця 3. Кількість грантових пропозицій для українських підприємців за найбільшими грантодавцями на вебплатформі GrantMarket на момент дослідження

Місце	Грантодавець	Кількість грантових пропозицій
1	Європейська Комісія	16
2	Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України	15
3	Європейський Союз	11
4	Ощадбанк	9
5	Європейський банк реконструкції та розвитку	8
6	Міністерство цифрової трансформації України	7
	Міжнародна гуманітарна організація Mercy Corp	7
7	Державна служба зайнятості України	5
	Дія.Бізнес	5
	Європейська рада з інновацій	5
8	Європейський центр компетенцій з кібербезпеки	4
	Український фонд стартапів	4
	Фонд розвитку підприємництва	4
9	Європейський інститут інновацій і технологій	3
	Міжнародна організація з міграції	3
	Укргазбанк	3
	Укрексімбанк	3
10	Американський фонд підприємництва Україна-Молдова	2
	Банк розвитку KfW (Німеччина)	2
	Всесвітня організація торгівлі	2
	Всеукраїнський конгрес фермерів	2
	Жіноча ініціатива Cartier	2
	Київська школа економіки	2
	Мережа центрів інформаційної підтримки бізнесу	2
	Міністерство освіти і науки України	2
	Міністерство фінансів України	2
	Продовольча та сільськогосподарська організація ООН	2
	Рада міжнародних наукових досліджень та обмінів	2
	Федеральне міністерство економічного співробітництва та розвитку Німеччини	2
	Фонд Говарда Г. Баффета (США)	2
Фонд стандартів та розвитку торгівлі	2	

Джерело: складено автором за даними [25].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Результати контент-аналізу засвідчили широкий спектр сучасних можливостей для українських підприємців у здобутті грантового фінансування від органів виконавчої влади Європейського Союзу й України, банківських установ, міжнародних організацій, міжнародних і національних фондів розвитку підприємництва. Найбільшими донорами грантових програм для українських підприємців залишаються Європейський Союз і США, що засвідчує стратегічну важливість подальшої їх підтримки бізнесу в Україні.

Література

1. Кількість діючих підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства (2010-2024). *Державна служба статистики України: офіційний сайт*. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/fin/fin_new/Кр_kved_10_21.xls (дата звернення: 18.04.2026).

2. Економіка українських ФОПів в реальному часі. *Опендатабот: офіційний сайт*. URL: <https://opendatabot.ua/open/foronomics> (дата звернення: 18.04.2026).

3. eРобота: 11 млрд грн інвестувала держава в розвиток малого й середнього бізнесу через гранти. *Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України: офіційний сайт*. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail/00a0f960-ce05-4273-a7b4-ba69ed10f235?lang=uk-UA&title=Robota-11-MlrdGrnInvestuvalaDerzhavaVRozvitokMalogoYSerednogoBiznesuCherezGranti> (дата звернення: 18.04.2026).

4. Srhoj S., Lapinski M., Walde J. F. (2021). Impact evaluation of business development grants on SME performance. *Small Business Economics*, vol. 57(2), pages 1285–1301. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11187-020-00348-6>

5. Alexandre F., Chaves M., Portela M. (2025). Investment grants and firms' productivity: how effective is a grant booster shot? *Small Business Economics*, vol. 64, pages 1601–1641. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11187-024-00955-7>

6. Aluko T. O., Bayai I. (2023). Grant amount and firm revenue performance: moderating effects of government financial support scheme. *Eurasian Journal of Business and Management*, vol. 11(1), pages 46–57. DOI: <https://doi.org/10.15604/ejbm.2023.11.01.004>

7. Kavourakis J., Tanewski G., Zaman M. (2024). Efficacy of Commonwealth government business grants. The IPA-Deakin SME Research Centre, Deakin University, 46 p. ISBN: 978-0-7300-0419-6

8. Muraközy B., Telegdy A. (2023). The effects of EU-funded enterprise grants on firms and workers. *Journal of Comparative Economics*, vol. 51, issue 1, pages 216–234. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jce.2022.09.001>

9. Harel R., Schwartz D., Kaufmann D. (2020). Funding access and innovation in small businesses. *Journal of Risk and Financial Management*, 13(9), 209. DOI: <https://doi.org/10.3390/jrfm13090209>

10. Mueller C. E. (2023). Startup grants and the development of academic startup projects during funding: Quasi-experimental evidence from the German “EXIST – Business startup grant”. *Journal of Business Venturing Insights*, vol. 20. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jbvi.2023.e00408>

11. Prasetioa E. A., Yuanab R., Anggarinic L. T. (2020). Increasing technology-based startup grant effectiveness. *International Journal of Innovation, Creativity and Change*, vol. 11, issue 1, pages 204–221.

12. Fuertes-Callén Y., Cuéllar-Fernández B., Serrano-Magdalena A. (2024). The impact of startup subsidies on survival, growth, and stakeholder value. *Journal of Small Business Management*, vol. 63(4), pages 1437–1465. DOI: <https://doi.org/10.1080/00472778.2024.2387601>

13. Nazir A., Tbaishat D. (2023). The impact of funding on market valuation in technology start-up firms: Implication for open innovation. *Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity*, vol. 9, issue 2. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.joitmc.2023.100028>

14. Кобеля-Звір М. Я., Звір Ю. В. Грантова підтримка програми EU4Business для мікро-, малого та середнього бізнесу в Україні під час війни.

Науковий погляд: економіка та управління. 2023. № 3. С. 86–91. DOI: <https://doi.org/10.32782/2521-666X/2023-83-12>

15. Кобеля-Звір М. Я., Звір Ю. В. Каскадні гранти для бізнесу програм Європейської комісії. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка.* 2023. Вип. 17. С. 101–108. DOI: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2023.17.14>

16. Магомедова А. Грантова програма «Робота як сучасне джерело фінансування підприємницької діяльності в Україні». *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка.* 2023. Вип. 2. С. 93–100. DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2023/223-2/12>

17. Яковенков С. С. Грантова підтримка малого та середнього бізнесу в Україні в умовах воєнного стану: правовий аспект. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції.* 2025. Вип. 3. С. 44–49. DOI: <https://doi.org/10.32782/2408-9257-2025-3-7>

18. Чупрін О. О. Бізнесові гранти як захід державної підтримки суб'єктів господарювання в умовах воєнного стану. *Європейський правничий часопис.* 2025. Вип. 9. С. 35–42. DOI: [https://doi.org/10.36919/3041-1149\(Print\).9.2025.35-42](https://doi.org/10.36919/3041-1149(Print).9.2025.35-42)

19. Сапич В. І., Терещенко С. І. Державні програми грантової підтримки малого і середнього бізнесу: аналіз стану та напрями вдосконалення. *Публічне адміністрування та національна безпека.* 2025. № 1. С. 89–99. DOI: <https://doi.org/10.25313/2617-572X-2025-1-10658>

20. Пшенична М. В., Зленко К. М. Фінансування бізнесу через гранти як каталізатор інноваційно-інвестиційного зростання. *Інвестиції: практика та досвід.* 2024. № 5. С. 116–119. DOI: <https://doi.org/10.32702/23066814.2024.5.116>

21. Ігнатенко М. М., Красножон А. О., Ткаченко Ю. О. Впровадження інновацій високих техніко-технологічних устроїв у діяльність малих аграрних підприємств та їх грантова підтримка. *Інвестиції: практика та досвід.* 2024. № 7. С. 99–104. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.7.99>

22. Кобеля-Звір М. Я. Грантові інструменти для розвитку жіночого підприємництва. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2023. Вип. 48. С. 41–45. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2023-48-7>

23. Кобеля-Звір М. Я. Гранти жіночого фонду миру та гуманітарної допомоги ООН для жіночих організацій громадянського суспільства в Україні. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент*. 2024. Вип. 59. С. 109–113. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-2675/2024-59-13>

24. Кобеля-Звір М. Я. Грантові програми для ветеранів та членів їх родин: перспективи та труднощі. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія: Економічні науки*. 2023. № 3. С. 13–18. DOI: <https://doi.org/10.37734/2409-6873-2023-3-2>

25. Гранти і програми підтримки. *GrantMarket: офіційний сайт*. URL: <https://grant.market/opp> (дата звернення: 24.04.2026).

References

1. The official site of the State statistics service of Ukraine (2025), “Number of active enterprises by type of economic activity with a breakdown by large, medium, small and microenterprises (2010–2024)”, available at: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/fin/fin_new/Kp_kved_10_21.xls (Accessed 18 April 2026)

2. The official site of the Opendatabot (2026), “The economy of Ukrainian sole proprietors in real time”, available at: <https://opendatabot.ua/open/foconomics> (Accessed 18 April 2026)

3. The official site of the Ministry of Economy, Environment and Agriculture of Ukraine (2024), “e-Job: the state invested UAH 11 billion in the development of small and medium-sized businesses through grants”, available at: <https://me.gov.ua/News/Detail/00a0f960-ce05-4273-a7b4-ba69ed10f235?lang=uk->

UA&title=Robota-11-MlrdGrnInvestuvalaDerzhavaVRozvitokMalogoYSerednogo BiznesuCherezGranti (Accessed 18 April 2026)

4. Srhoj, S., Lapinski, M. and Walde, J. F. (2021), “Impact evaluation of business development grants on SME performance”, *Small Business Economics*, vol. 57(2), pages 1285–1301. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11187-020-00348-6>

5. Alexandre, F., Chaves, M. and Portela, M. (2025), “Investment grants and firms’ productivity: how effective is a grant booster shot?”, *Small Business Economics*, vol. 64, pages 1601–1641. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11187-024-00955-7>

6. Aluko, T. O. and Bayai, I. (2023), “Grant amount and firm revenue performance: moderating effects of government financial support scheme”, *Eurasian Journal of Business and Management*, vol. 11(1), pages 46–57. DOI: <https://doi.org/10.15604/ejbm.2023.11.01.004>

7. Kavourakis, J., Tanewski, G. and Zaman, M. (2024), “Efficacy of Commonwealth government business grants”, The IPA-Deakin SME Research Centre, Deakin University, 46 p. ISBN: 978-0-7300-0419-6

8. Muraközy, B. and Telegdy, A. (2023), “The effects of EU-funded enterprise grants on firms and workers”, *Journal of Comparative Economics*, vol. 51, issue 1, pages 216–234. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jce.2022.09.001>

9. Harel, R., Schwartz, D. and Kaufmann, D. (2020), “Funding access and innovation in small businesses”, *Journal of Risk and Financial Management*, 13(9), 209. DOI: <https://doi.org/10.3390/jrfm13090209>

10. Mueller, C. E. (2023), “Startup grants and the development of academic startup projects during funding: Quasi-experimental evidence from the German “EXIST – Business startup grant””, *Journal of Business Venturing Insights*, vol. 20. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jbvi.2023.e00408>

11. Prasetioa, E. A., Yuanab, R. and Anggarinic, L. T. (2020), “Increasing technology-based startup grant effectiveness”, *International Journal of Innovation, Creativity and Change*, vol. 11, issue 1, pages 204–221.

12. Fuertes-Callén, Y., Cuéllar-Fernández, B. and Serrano-Magdalena, A. (2024), “The impact of startup subsidies on survival, growth, and stakeholder value”, *Journal of Small Business Management*, vol. 63(4), pages 1437–1465. DOI: <https://doi.org/10.1080/00472778.2024.2387601>

13. Nazir, A. and Tbaishat, D. (2023), “The impact of funding on market valuation in technology start-up firms: Implication for open innovation”, *Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity*, vol. 9, issue 2. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.joitmc.2023.100028>

14. Kobelia-Zvir, M. Ya. and Zvir, Yu. V. (2023), “Grant support of the EU4Business program for micro, small and medium-sized businesses in Ukraine during the war”, *Naukovyi pohliad: ekonomika ta upravlinnia*, vol. 3, pages 86–91. DOI: <https://doi.org/10.32782/2521-666X/2023-83-12>

15. Kobelia-Zvir, M. Ya. and Zvir, Yu. V. (2023), “Cascade grants for business program of the European Commission”, *Tavriiskyi naukovyi visnyk. Seriya: Ekonomika*, vol. 17, pages 101–108. DOI: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2023.17.14>

16. Mahomedova, A. (2023), “Grant financing as a modern source of fundraising for the development of entrepreneurial activity in Ukraine”, *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Ekonomika*, vol. 2, pages 93–100. DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2023/223-2/12>

17. Yakovenkov, S. S. (2025), “Grant support for small and medium businesses in Ukraine under martial state: legal aspect”, *Aktualni problemy vitchyznianoï yurysprudentsii*, vol. 3, pages 44–49. DOI: <https://doi.org/10.32782/2408-9257-2025-3-7>

18. Chuprin, O. O. (2025), “The business grants as a measure of state support for economic entities in conditions of martial state”, *Yevropeiskyi pravnychyi chasopys*, vol. 9, pages 35–42. DOI: [https://doi.org/10.36919/3041-1149\(Print\).9.2025.35-42](https://doi.org/10.36919/3041-1149(Print).9.2025.35-42)

19. Sapych, V. I. and Tereshchenko, S. I. (2025), “Government grant programs for small and medium-sized enterprises: a status analysis and

improvement directions”, *Publichne administruvannia ta natsionalna bezpeka*, vol. 1, pages 89–99. DOI: <https://doi.org/10.25313/2617-572X-2025-1-10658>

20. Pshenychna, M. V. and Zlenko, K. M. (2024), “Business financing through grants as a catalyst for innovation and investment growth”, *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol. 5, pages 116–119. DOI: <https://doi.org/10.32702/23066814.2024.5.116>

21. Ihnatenko, M. M., Krasnozhon, A. O. and Tkachenko, Yu. O. (2024), “Implementation of high-tech innovations in the activities of small agricultural enterprises and their grant support”, *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol. 7, pages 99–104. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.7.99>

22. Kobelia-Zvir, M. Ya. (2023), “Grant instrument for the development of women's entrepreneurship”, *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo*, vol. 48, pages 41–45. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2023-48-7>

23. Kobelia-Zvir, M. Ya. (2024), “Grants from the United Nations Women's Fund for peace and humanitarian assistance for women's civil society organizations in Ukraine”, *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Serii: Ekonomika i menedzhment*, vol. 59, pages 109–113. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-2675/2024-59-13>

24. Kobelia-Zvir, M. Ya. (2023), “Grant programs for veterans and members of their families: prospects and difficulties”, *Naukovyi visnyk Poltavskoho universytetu ekonomiky i torhivli. Serii: Ekonomichni nauky*, vol. 3, pages 13–18. DOI: <https://doi.org/10.37734/2409-6873-2023-3-2>

25. The official site of the GrantMarket (2026), “Grants and support programs”, available at: <https://grant.market/opp> (Accessed 24 April 2026).

Отримано редакцією журналу / Received: 02.05.26

Прорецензовано / Revised: 12.05.26

Дата публікації / Published: 26.05.26